

גליון 13, 1 באפריל 2009

מרחמים על הטייקונים, מתאכזרים אלינו

עוד בטרם הושבעה ממשלתו, נתניהו נערך לסייע לידידיו המיליארדרים.

"צוות מאה הימים" בראשות ח"כ **יובל שטייניץ** (המיועד, כך פורסם, להיות שר האוצר, או לפחות שר במשרד האוצר) המליץ בפני ראש הממשלה הבא, בנימין נתניהו, לחלץ את הטייקונים, ראשי התאגידים הגדולים, מחובותיהם, וזאת על חשבון כלל האזרחים משלמי המסים.

להמלצות אלה הצטרף גם **עופר עיני**, יו"ר ההסתדרות הכללית, אשר "בישל" את הרוב בוועידת העבודה, שאישר את הסתפחותה לממשלת נתניהו-ליברמן.

"נפילה של טייקונים תהיה טרגדיה למדינת ישראל. היא יכולה להפיל בנק ולגרום לפיטוריהם של מאות אלפי עובדים"- אמר עופר עיני בראיון מיוחד למדור הכלכלי של "מעריב" (27.3).

ומדוע יש לסייע לטייקונים? כי זה טוב למשק וימנע פיטורים המוניים – הסביר שטייניץ. ואילו עיני החרה החזיק אחריו, בציינו, כי "השולחן העגול" (הפורום הכלכלי-חברתי של הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים, שאמור לקום) יעסוק קודם-כל "בפתרון משבר האג"ח הקונצרניות", וזאת מחשש, כי "מקצב של עשרות אלפי מפוטרים, נעבור למאות אלפים".

בקיצור: שטייניץ-עופר מציעים לעזור לטייקונים, אך לדבריהם, מניעה אותם דווקא הדאגה למנוע פיטורים ואבטלה המונית.

כיצד תפחו חובות הטייקונים?

העומדים בראשות תאגידי הענק אכן צברו חובות גדולים. לפי הפרסומים, לחברת דיסקונט השקעות בראשות נוחי דנקנר חובות של 14 מיליארד שקלים; לקבוצת דלק בראשות יצחק תשובה חובות של 12 מיליארד שקלים; לחברת אפריקה-ישראל של לב לבייב – חובות של 10 מיליארד שקלים; לחברה הכלכלית ירושלים של אליעזר פישמן – חובות של 6 מיליארד שקלים; ואילו לקבוצת אלביט הדמיה של מוטי זיסר – חובות של 4 מיליארד שקלים. אך כיצד נוצרו חובות אלה?

בשנות הבועה הפיננסית (2004-2008), נטלו הטיפוסים שהוזכרו לעיל וחבריהם הלוואות רחבות הקף מבנקים, מחברות השקעה ומחברות ביטוח, וגם מקרנות פנסיה. הם קיבלו את ההלוואות בשיטת המינוף הידועה. למשל, לבייב החליט להשקיע במיזמי נדל"ן ברוסיה. הוא פנה וקיבל אשראי נדיב מכמה בנקים, כאשר הבטוחה לפרעון ההלוואה היו אגרות חוב, המגובות בנכסים שרכש תמורת האשראי. לבייב וחבריו לא נדרשו, למשל, לערוב לאשראי בשיעבוד חברות קיימות ומשגשגות שבשליטתם, כי הבנקים וייתר נותני האשראי ממש התחרו על הכבוד לתת להם הלוואות.

כאשר המשבר הפיננסי קיצץ בערך ההשקעות של הטייקונים (ירידת מחירי הנדל"ן ברוסיה ובארה"ב, למשל), הסתבר שערך הבטוחה לחוב נופל מהחוב עצמו. הטייקונים לא איבדו עשתונות, והחלו להפיץ את הגרסה, שהבנקים/המדינה חייבים לעזור להם, כי הם לא יוכלו לפרוע את אגרות החוב שיגיעו לפרעון. הבנקים, החוששים ליציבותם-הם, לא הזדרזו להציל את חביביהם מאתמול, ושלחו אותם להיעזר בממשלה. מסמך "100 הימים" וקריאתו של עיני מלמדים, כי יש מי שמקשיב להם.

ישנה דרך אחרת

המשמעות של ההמלצה לסייע לטייקונים לפרוע את חובותיהם באמצעות כסף ממשלתי משמעותה – להעביר תקציבים מרווחה, חינוך, בריאות ותשתיות לכיסיהם הפרטיים של דנקנר וחבריו, בעוד שהם עצמם ימשיכו בעסקיהם כרגיל.

אם ישנם טייקונים המתקשים לפרוע חובות – תדרוש מהם הממשלה – בהחלטה, בחקיקה – לממן את פרעון החוב מכלל נכסיהם. יואילו הטייקונים – מרצונם החופשי או בצו בית משפט – להעביר נכסים שלהם, לרבות חברות ובנקים לניהול של כונסי נכסים, שימנו להם, ואלה גם ינהלו את הנכסים וגם ידאגו לפרעון החובות. במלים אחרות, המדינה תלאים נכסים וחברות של הטייקונים המתקשים לפרוע את חובותיהם, ותדאג למנוע פיטורי עובדים מהחברות האלה.

האם זה יקרה? האם נתניהו ינקוט בחלופה הזאת? קרוב לוודאי שלא. ובאמת, למה שלא יעזור ביד נדיבה לידידיו הטייקונים, אם יו"ר ההסתדרות, במקום לגייס את ציבור העובדים נגד תוכנית הצלת הטייקונים, נותן לה יד בשמחה?

תמר גוז'נסקי

מאות השתתפו בכנס אקדמי באוניברסיטת ת"א לציון 90 שנה למפלגה הקומוניסטית בארץ

מאות השתתפו בכנס האקדמי, שנערך ב-25.3 באוניברסיטת תל-אביב לציון 90 שנה להקמת המפלגה הקומוניסטית בארץ. האולם הגדול בפקולטה למשפטים היה לעיתים צר מלהכיל את הבאים, וצעירים ישבו על מדרגות האודיטוריום. לראשונה חברו יחד מוסדות אקדמיים - אוניברסיטת תל-אביב והאוניברסיטה הפתוחה, וקרן רוזה לוקסמבורג, לדיון בנושא תולדות הקומוניסטים ומפלגתם.

פרופ׳ **אניטה שפירא**, ראש המכון לחקר הציונות וישראל באוניברסיטת תל-אביב סיפרה בדברי הפתיחה, כי ״בימים האחרונים נשלחו מאות הודעות מאיימות באנגלית לאנשי הסגל באוניברסיטה ולתורמים״. פרופ׳ **דניאל ברטל**, נציג המכון לדו-קיום יהודי-ערבי, הוסיף ״כי ייתכן שזה הרגע האחרון לקיים כינוסים מהסוג הזה במוסד להשכלה גבוהה״. הוא הזכיר, כי לאחר הקמת המדינה, טבע דוד בן-גוריון את העקרון ״בלי חירות ובלי מק״י״, אך ״עם השנים נותרנו, לצערי, רק עם ׳בלי מק״י׳״.

כן נשאו ברכות בפתיחת הכנס ד״ר **אנגליקה טים**, נציגת קרן רוזה לוקסמבורג, וד״ר **בת-ציון עראקי קלורמן**, נציגת האוניברסיטה הפתוחה.

במבואה לאולם הוצגה **תערוכה** מרשימה, שהכינו פעילי מק״י בתל-אביב, ובה חמישים כרזות של המפלגה הקומוניסטית, שהופקו משנות ה-40 של המאה שעברה ועד ימינו.

חברה אכזרית כלפי שכניה ואזרחיה

מושב הבוקר של הכנס הוקדש לתולדות המפלגה. פרופ׳ **יואב פלד** ערך השוואה בין מטרות התנועה הציונית לבין מטרותיה של התנועה הקומוניסטית בארץ, לפני ולאחר קום המדינה. לדבריו, לתנועת העבודה הייתה יומרה לכונן בארץ גם ישות לאומית וגם חברה סוציאליסטית. אך בפועל, ״תנועת העבודה הציונית היא סיפור של הצלחה מסחררת בכל הנוגע להגשמת רעיון לאומי. אבל כישלון חרוץ בכל הנוגע לסוציאליזם. החברה הישראלית אכזרית לא רק כלפי שכניה, גם כלפי אזרחיה – בתנאי שאינם עשירים״. עוד הדגיש פלד, כי ״בכל הכרעה, תנועת העבודה הציונית, שהקימה את מדינת ישראל, בחרה באופציה הלאומית ונטשה את האופציה המעמדית. לעומתה, מק״י בחרה באינטרס המעמדי, המחייב מאבק משותף עם הפועלים הערבים״.

ד״ר **מריו קסלר** מאוניברסיטת פוטסדם (גרמניה), ניתח את מערכת היחסים בין האינטרנציונל השלישי (ה״קומאינטרן״) לבין פועלי ציון שמאל. קסלר הדגיש, כי ״מאז הקמתו במרס 1919, לאחר מהפכת אוקטובר, המשיך הקומאינטרן להתייחס לתנועה הציונית כיצירה של מעמד הבורגנות הזעירה היהודית ושל אינטלקטואלים, שהולכו שולל על ידי רעיונות לאומניים. הקומאינטרן דחה את התיזה הציונית לפיה זו ארץ מועטת תושבים הממתינה להגירה היהודית, והוא חזה מאבקים עקובים מדם בין המתיישבים החדשים לבין התושבים הערבים״.

ד״ר **אביבה חלמיש** (האונ׳ הפתוחה) השלימה את תיאורו של קסלר, בתארה את האיבה למפלגה הקומוניסטית, שפיתחו השומר הצעיר והקיבוץ הארצי (ובהמשך – מפ״ם). העוינות הגלויה נבעה מפולמוס אידיאולוגי בין הציונות לקומוניזם, וגם משום, שלדבריה, ״רבים בקרב אנשי הקיבוץ הארצי ראו בתנועה הקומוניסטית אופציה פוליטית מועדפת בפעילותם הפוליטית ואף הצטרפו לשורותיה״.

במושב השני, ניתח פרופ׳ **אורי רם** (אונ׳ בן-גוריון) את יחסם של פורשי מפ״ם בתחילת שנות החמישים, בראשות משה סנה, למפלגה הקומוניסטית. את ניתוחו ביסס על הספר היחיד שפרסם סנה בחייו, ערב הצטרפות מפלגת השמאל הסוציאליסטי, למק״י. רם המליץ על קריאה מחודשת בספרו זה של סנה, שעסק בשאלה הלאומית, חרף ה״רטוריקה המיושנת״, המאפיינת אותו, לדבריו.

שאלת שתי מדינות לשני העמים

ד״ר **אילנה קופמן** (האונ׳ הפתוחה) התייחסה בהרצאתה לתפקיד של מק״י מאז קום המדינה ושל חד״ש מאז ייסודה (1977) בגיבושו של המיעוט הלאומי הערבי-פלסטיני בישראל כקהילה. היא הצביעה על הקשר בין העמדות שמק״י נקטה לבין הגידול הרב בקולות הבוחרים הערבים מאז יום האדמה (1976). ד״ר **אמל ג׳מאל** (אונ׳ ת״א) ערער על ממצאיה של ד״ר קופמן, ותלה את ההצלחות של חד״ש בקלפי במה שהוא הגדיר כ״לוליינות פוליטית״. הוא הגיע למסקנה, כי בשנים האחרונות, הנהגת מק״י מנסה ״להחזיר את גלגלי ההיסטוריה לאחור ולשוב מהעם אל המעמד״.

במושב השלישי הדגיש המשורר **סמיח אל-קאסם** את תרומתה של מק״י לגיבושו של המיעוט הערבי-פלסטיני בישראל, בין היתר באמצעות הירחון הספרותי-פוליטי ״אל ג׳דיד״. פרופ׳ **גדי אלגזי** (אונ׳ ת״א) סקר את תרומתה הייחודית של מק״י לגיבוש ההתנגדות האזרחית למדיניות הגירוש, האפליה והשלטון הצבאי, שניהלו הממשלות כלפי הערבים, תושבי ישראל. **יאיר צבן**, איש מרצ, התרפק על זיכרונותיו משנות חברותו במק״י, אך שם את הדגש במסקנות פסימיות, הנובעות ממה שכינה ״משבר השמאל העולמי״ וחוסר היכולת לשלב בין הלאומי והמעמדי.

במושב האחרון, אותו הנחה פרופ׳ **ששון סומך**, נידונו עמדותיה העכשוויות של מק״י. **מוחמד נפאע**, מזכ״ל מק״י, תיאר באופן ציורי את המפגש שלו כנער עם הקומוניסטים שהוגלו לכפרו בית ג׳ן מאום אל-פחם, בפקודת הממשל הצבאי בשנות ה-50. הוא הדגיש שיסוד הפעילות הקומוניסטית בארץ מאז יסוד המפלגה ועד ימינו הוא - השותפות היהודית-ערבית. **תמר גוז׳נסקי**, חברת הלשכה הפוליטית של מק״י, עמדה על היסוד המעמדי בתולדות המפלגה הקומוניסטית, על תפקידה בארגון מאבקי פועלים ועל מאבקה נגד מדיניות הנהגת ההסתדרות. ח״כ **דב חנין**, חבר הלשכה הפוליטית, הציג את החזון הסוציאליסטי כחלק בלתי נפרד ממצע המפלגה ומעשייתה הפוליטית.

ד״ר **אלכס יעקובסון** (האונ׳ העברית) ציין את תמיכתו בעקרון שהעלתה מק״י - ״שתי מדינות לשני העמים״, אך התריס, ללא ביסוס עובדתי, שמק״י נטשה כביכול עקרון זה. ח״כ חנין השיב, כי מק״י דבקה בזכות שני העמים להגדרה עצמית, והוסיף: ״לא ניתן לבסס זהות לאומית וריבונות על קיפוחו של המיעוט הלאומי הערבי הפלסטיני, ועל שלילת זכות העם הפלסטיני למדינה עצמאית בשטחים הכבושים״.

ציוץ הציפורים, יסורי התאו ושחרור הפועלים

מאת **תמר גוז'נסקי**

בימים אלה של משבר עולמי, שאחז במערכת הקפיטליסטית כולה, עולות בחריפות ייתר שאלות יסוד בדבר הסיכוי להחליף את המשטר הקיים, המבוסס על רדיפת הרווח המירבי ועל ניצול מעמדי, במשטר, שבו "ההתפתחות החופשית של כל יחיד היא התנאי להתפתחות החופשית של הכלל" ("מניפסט המפלגה הקומוניסטית"). לכן ממש מתבקש, שבימים אלה ייצאו לאור בעברית כתביהם של מהפכנים סוללי דרך, של לוחמים ישרים ואמיצים נגד הקפיטליזם, נגד מערכות הניצול והמסחור, נגד אימפריות ומלחמות כיבוש תוקפניות ולמען עולם של צדק חברתי ושלום.

את הכפפה הרימה ספרית פועלים, אשר יחד עם קרן רוזה לוקסמבורג מציינת מלאות 90 שנה למותה של המהפכנית הדגולה רוזה לוקסמבורג בהוצאתו מחדש של הספר **"מכתבים מבית הסוהר"**, בתרגומה של לאה גולדברג (שבעברית ראה אור לראשונה בשנת 1942). ספר זה כולל את מכתביה של רוזה לוקסמבורג לחברתה סופי (סוניה), רעייתו של קרל ליבקנכט, עמיתה למאבק המהפכני.

בניגוד לדימוי הרווח של מהפכניות כנשים קשוחות, המרוכזות רק בעשייתן הפוליטית-חברתית, רוזה לוקסמבורג מתגלה במכתביה מהכלא כאישה רגישה לכל מה שסובב אותה, לטבע על שלל יצוריו וצמחיו, לספרות ולאמנות. בהיותה אסירה פוליטית, מתארת לוקסמבורג באופן ציורי וחי את ציוצן של ציפורים שהיא נוקבת בשמן, את לבלוב העצים, כמו גם את שמחתה על שהפרפר, שמצאה על אדן החלון, התאושש מחבטותיו בשמשה – פרח ועף. "מה שמחתי על הגאולה הזאת" – היא כותבת, וחושבת גם על המהפכנים הכלואים.

בשנות ה-40, של המאה ה-20, כאשר חניכי השומר הצעיר ותנועות נוער ציוניות אחרות קראו בשקיקה את "מכתבים מבית הסוהר", הם קישרו אותם לסגנון החיים שעליו התחנכו, שמקורו בתנועת הצופים, ואשר העלה על נס את הקרבה לטבע וההתמזגות בו. וגם היום, יש מי שמנסה להציג את רוזה לוקסמבורג כמין גרסה נשית של א. ד. גורדון: טבע, חיים פשוטים ואוטופיה חברתית. אך מבחינת רוזה לוקסמבורג, אהבת הטבע היא השלמה לעמדות רדיקליות, למערכה נגד המיליטריזם והמלחמות ולמען סירוב מצפוני לגיוס לצבא, למאמץ יומיומי לארגן מפלגה מהפכנית ומהפכת פועלים סוציאליסטית.

רוזה לוקסמבורג (ילידת 1871) החלה את דרכה המהפכנית כתלמידת תיכון בפולין, למדה בשוויץ משפטים ומדע המדינה, ועקרה לגרמניה ב-1897. שם נמנתה עם ראשי המפלגה הסוציאל-דמוקרטית (כפי שכונתה אז מפלגת השמאל). לאחר בגידתה של הנהגת המפלגה הס"ד, שתמכה בהשתתפות גרמניה במלחמת העולם הראשונה, ייסדה, יחד עם קרל ליבקנכט, את המפלגה הקומוניסטית הגרמנית.

בשנות פעילותה המהפכנית נכלאה רוזה לוקסמבורג בתשעה בתי כלא. אך למרות תלאות חייה, שמרה על אופטימיות, שבאה לידי ביטוי במכתביה. באחד מהם כתבה לחברתה על החיים: "... אני מרגישה את עצמי מאושרת בכל מצב שהוא. אף לא הייתי רוצה למחוק דבר מחיי, אף לא הייתי רוצה שיהיה דבר שונה מכפי שהיה או הווה" (ע' 26).

מכתביה של רוזה לוקסמבורג נכתבו מתוך ידיעה, שהם יעמדו במבחן הצנזורה של הכלא, לכן היא מבליעה בהם את עמדותיה הפוליטיות ואת תפיסתה הקומוניסטית. כך, בתיאור מרטיט, היא מזדהה עם סבלו של תאו המוכה באכזריות, והסוחב עגלה ובה מעילי חיילים מן החזית: "עיני זלגו דמעות – דמעותיו ש ל ו היו הדמעות הללו", והיא מסיימת במלים: "וכל הוד המלחמה עבר לנגד עיני" (ע' 67). והרי זו אותה מלחמת עולם נוראה, שמפניה הזהירה, כאשר האשימה את האימפריאליזם בהפיכת שדות אירופה לבתי מטבחיים של הפועלים-החיילים. זו אותה מלחמה, שבשל ההתנגדות הנחרצת לה - גם נכלאה וגם נרצחה באכזריות בינואר 1919, יחד עם עמיתה קרל ליבקנכט.

הספר "אחרי המבול" מאת אוטו פרידריך, העומד להופיע בקרוב בתרגום עברי, כולל תיאור של רדיפתם ורציחתם של רוזה לוקסמבורג ועמיתיה ביד בריוני מיליציה ימנית (שלימים צמח ממנה הצבא הנאצי), אשר פעלה במסגרת הצבא הגרמני. רצח המהפכנים בוצע בידיעתם ובהסכמתם של ראשי המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, אברט ונוסקה, שהיו אז בשלטון. אלה השתמשו בכל אמצעי, כדי לדכא באכזריות את ניסיון המהפכה הסוציאליסטית של הפועלים והחיילים המשוחררים בברלין, ואגב כך סללו את הדרך לעליית הנאציזם.

קריאה במכתביה העשירים ומחבקי העולם של רוזה לוקסמבורג הם מבוא לאישיותה ולדעותיה, אך רק מבוא. כדי להכיר את פעילותה כמנהיגת פועלים ופועלות, כמבקרת חריפה ויסודית של השיטה הקפיטליסטית, כמתנגדת עקבית לכל גילוי של לאומנות, כמי שחותרת לברית בין פועלי האומות השונות במטרה למנוע מלחמה ביניהן – צריך לקרוא את ספרי ההגות שכתבה ואת הנאומים חוצבי הלהבות שנשאה. אך מבחר כתביה, שהופיע בעברית בשנות ה-40 של המאה שעברה, כבר מזמן אינו בהישג יד.

לכן נותר לקוות, שההוצאה לאור של "מכתבים מבית הסוהר" תהיה פרולוג להוצאה מחודשת של כלל כתביה של רוזה לוקסמבורג, ויפה שעה אחת קודם.

השותפות היהודית-ערבית ניצחה את מצעד הגזענים באום אל-פאחם

חד"ש גינתה בתוקף את המתקפה של המשטרה נגד המפגינים האנטי-פאשיסטים, היהודים והערבים, שב-20.3 באו לחסום את דרכם של הכהניסטים לאום אל-פחם.

ח"כ **דב חנין**, שנכח בהתנגשויות בין המשטרה למפגינים, אמר בתגובה: "הבעיה היא עצם קיום ההפגנה הגזענית. זה היה ניסיון להטיל מורא ולאיים בטרנספר. חירות ההפגנה לא רלוונטית לאירוע הזה, שכל מטרתו הייתה התגרות באוכלוסיה הערבית". ח"כ **מוחמד ברכה** וח"כ **עפו אגבריה** ציינו את חשיבות ההתייצבות יחד של יהודים וערבים מול הימין הקיצוני והפרובוקטיבי ומול המשטרה, שחיפתה על הצעדה והפעילה כוח רב נגד התושבים.

הפרטת שירותי בריאות הנפש

משרד הבריאות, לפי הנחיות משרד האוצר, מתחמק מחובתו על-פי חוק לקלוט במעמד של עובדים קבועים עובדים של חברות כוח אדם, המועסקים במרפאות לבריאות הנפש. בסוף השבוע שעבר קיבל בג״ץ את עתירתה של ההסתדרות הרפואית, וחייב את משרד הבריאות לקלוט כעובדים קבועים 30 רופאים, המועסקים באותן מרפאות. אך פסק דין זה אינו חל על ייתר העובדים, וביניהם פסיכולוגים ואחיות.

בהתייחסו לנושא חמור זה, אמר ח״כ **דב חנין** (חד״ש) בדיון בהצעות לסדר היום (25.3), כי המערכת הציבורית של בריאות הנפש ממלאת תפקיד חברתי חשוב ביותר. אך משרד הבריאות, במקום לחזקה ולשפרה – פועל לפירוקה.

ב-1 באפריל נכנס לתוקפו חוק חברות כוח אדם. אך משרד הבריאות, במקום להיערך לקליטתם של עובדי בריאות הנפש כעובדים קבועים – החליט להפריט את השירות הציבורי הזה באמצעות העברת כל המרפאות הציבוריות לידי עמותה פרטית. למחטף הזה, התריע חנין, תהיה השלכה קטלנית על מצב בריאות הנפש בישראל: אוכלוסיה רחבה לא תזכה לטיפול נפשי שיקומי חיוני וייפגע התהליך של הכשרת מטפלים בתחום בריאות הנפש. חנין תבע להקפיא מייד את החלטת משרד הבריאות בדבר ההפרטה של שירותי בריאות הנפש.

ילדים בדואים ללא רופא ילדים

דו״ח העמותה של רופאים לזכויות אדם (רל״א) בדבר 50 אלף ילדים בפזורה הבדואית, שאינם מקבלים ביישוביהם שירות של רופא ילדים, היה נושא ההצעה לסדר היום שהגיש ח״כ **עפו אגבריה** (חד״ש) ב-25.3 (ר׳ דיווח מפורט על הנושא ב״זו הדרך״, 25.3).

אגבריה תבע ממשרד הבריאות ומקופות החולים לשפר לאלתר את שירותי הבריאות הניתנים לתושבי הכפרים הלא-מוכרים, ובמיוחד – את הזמינות של רופא ילדים בכפרי הבדואים בנגב. שירות הולם של רופא ילדים גם יקטין את מספר האשפוזים של ילדים בבית החולים סורוקה - ציין.

הארכת תוקף "ההכרזה בדבר מצב חירום"

הטקס הקבוע של הארכת ״ההכרזה בדבר מצב חירום״ התקיים בכנסת ב-23.3, שעה שהמליאה נדרשה לאשר המלצה של ועדת החוץ והביטחון בנושא זה.

ח״כ דב חנין הוקיע את ההתעקשות של הממשלה להמשיך ולהאריך את מצב החירום, הקיים מאז הוכרז עליו בשנת 1948. להחלטה זו אין שום קשר למצבי חירום הקשורים במלחמות מיותרות, וזו נשיאה לשווא של שם החירום ושם הביטחון ופגיעה במערכת הדמוקרטית.

ח״כ **מוחמד ברכה** (חד״ש) ביקר בחריפות את הקונסנזוס, לו שותפות המפלגות הציוניות, התומכות בהארכת תוקפו של מצב החירום, ובכך מקעקעות את הדמוקרטיה. למצבי חירום הקיימים במדינה, כמו התנחלויות וגזילת אדמות, כמו פיטורים, אבטלה ורעב, אחראית הממשלה עצמה.

ברכה תהה, מדוע מצא השר לביטחון פנים לנכון לאסור על קיומם של אירועי תרבות בירושלים המזרחית ולדכא כל פעילות כמו פתיחת תערוכה ועריכת פסטיבל שירה. ברכה הבהיר, כי לפי החלטתה של הליגה הערבית, בכל שנה מוכרזת אחת הבירות בארצות הערביות כ״בירת התרבות הערבית״, וכי השנה נבחרה לצורך זה ירושלים המזרחית.

ח״כ עפו אגבריה ציין, כי מאחורי הדיבורים בדבר ״מצב חירום״ מסתתרת עוד אפליה של הציבור הערבי. הוא סיפר כי בעירו, אום אל-פחם, אין אפילו מקלט אחד ואין מיגונים.

בהמשך דבריו הוקיע את הפרובוקציה של בריוני כהנא, אשר בחסות המשטרה נכנסו לאום אל-פחם והתגרו בתושבים.

"אין גבול" – תערוכת כרזות

תנועת יש גבול מציגה מבחר כרזות של התנועה מהשנים 1982-2006, פרי עבודתם של יוצרים שונים, וביניהם – פרופסר בן הרוש, דוד טרטקובר ודוד ריב.

פתיחת התערוכה ״אין גבול״ תתקיים ביום ה׳, 2 באפריל, בשעה 19.30, בבית האמנים, רחוב אלחריזי 9, ת״א.

סדר פסח מחאתי התקיים בירושלים

תחת הכותרת: ״רעב ואבטלה - בקרוב על שולחן הסדר שלך?״, התקיים בירושלים ב-29.3 סדר פסח מחאתי. היוזמה לסדר המחאתי יצאה מפעילי המוקד לביטחון תזונתי ולמאבק ברעב, שהוקם לפני שנתיים באוניברסיטת בן-גוריון. השתתפו בו פעילים, סטודנטים ומרצים.

יום האדמה ה-33: לא לנישול! לא להריסת בתים!

יום האדמה ה-33 צוין השנה כיום מחאה נגד הפקעת הקרקעות והרס הבתים בכפרים הבדואיים ״הבלתי מוכרים״ בנגב, ונגד צווי ההריסה שהוצאו לאלפי מבנים ביישובים ערביים וכן בערים המעורבות יפו, רמלה ולוד.

בעיה מיוחדת קיימת בירושלים המזרחית. מאז בחירתו של ניר ברקת לראשות עיריית ירושלים, הגבירה העירייה את מדיניות הריסת הבתים במזרח העיר. במסגרת מדיניות זו, ובהתאם לתוכניות ההשתלטות של עמותות המתנחלים אלע״ד ו״עטרת כוהנים״, מנסה כעת ברקת להרוס את שכונת בוסתן שלמרגלות הכפר סילואן, בה מתגוררים כ-1,500 תושבים ב-88 בתים, ולהקים במקומה ״פארק ארכיאולוגי״. מאחר שלשכונת בוסתן, כמו לכל השכונות במזרח ירושלים, אין תוכנית מתאר, ביקשו תושבי השכונה להציע תוכנית חלופית מפורטת לפיתוח השכונה, אך עיריית ירושלים וועדת התיכנון דחו הצעה זו על הסף וסירבו לדון בנושא. תוכנית ההריסה שיזמה עיריית ירושלים היא ניסיון הגירוש הנרחב ביותר של פלסטינים מהעיר מאז כיבושה בשנת 1967.

הוועד העממי של סילואן בשיתוף עם קואליציית נשים לשלום, מק״י, חד״ש, לוחמים לשלום, הוועד הישראלי נגד הריסות בתים, המרכז לאינפורמציה אלטרנטיבית ובת-שלום, ארגנו בשבת, 28.3, צעדת מחאה נגד הריסות הבתים והפקעת הקרקעות ולציון יום האדמה ה-33. הצעדה התקיימה בשכונת סילואן במזרח ירושלים. המפגינים קראו: די לטרנספר! די להריסות! די להתנחלויות! לא לירושלים של כיבוש ואפליה! כן לירושלים בירת שני העמים!

ועדת המעקב של האוכלוסייה הערבית בישראל קראה לתהלוכה ולעצרת ביום האדמה עצמו, 30.3, בדיר חנא.

חד״ש ומק״י בחיפה ארגנו ביום האדמה משמרת מחאה ליד מגדל הנביאים. מהמשמרת נסעו המפגינים להפגנת יום האדמה בדיר חנא.

המשבר והשמאל באמריקה הלטינית

מאת **אפרים דוידי**

המשבר הקפיטליסטי ותפקידי השמאל עמדו במרכז הדיונים במפגש, שנערך בימים 22-20 במרס בעיר מקסיקו. במפגש לקחו חלק נציגיהם של יותר ממאה מפלגות ותנועות שמאל מאמריקה הלטינית. למפגש הצטרפו נציגי מפלגות שמאל ומפלגות קומוניסטיות רבות מסין העממית, מקוריאה הצפונית, מרוסיה, מתורכיה, מפלסטין ועוד. היה לי הכבוד לייצג במפגש זה את המפלגה הקומוניסטית הישראלית.

"ישנו הבדל גדול ומהותי בין המפגש הנוכחי לבין המפגש הראשון, בו לקחתי חלק: מספר המשתתפים. לפני עשור השתתפו בו מאות פעילים מרכזיים של מפלגת העובדים במקסיקו, החברים הקובנים, ופה ושם נציגים של ארגוני שמאל שבמחתרת, או שרק יצאו מהמחתרת באמריקה המרכזית. עכשיו באים לכינוס מכל העולם" - סיפרה **לונה דל מונטה,** מורה בבית ספר יסודי ומזכ"ל איגוד המורים באחת הערים שבמדינת צ'יאפס שבמקסיקו. לדבריה, "המצב השתנה מן הקצה אל הקצה. אם בתחילת הדרך כולם, המקסיקנים והחברות והחברים ממדינות אחרות, שאלנו את עצמנו: 'איך נעצור את הגל הניאו-ליברלי? איך נלחם בהפרטה? איך נכרסם במעמדה של ארה"ב, בארצנו?' - הנימה עם השנים השתנתה". דל מונטה הדגישה: "לפני עשור נבחר הוגו צ'אבס לנשיאות ונצואלה. הוויכוח אז היה, האם המקרה של ונצואלה מייצג מגמה, או שזו מציאות מקומית – ונצואלנית? כעבור כמה שנים כבר היה ברור, שמדובר במגמה בכל אמריקה הלטינית, ובייחוד ביבשת הדרומית. לפני שנתיים-שלוש שוב חל מפנה בדיונים, כמה ממנהיגי השמאל של אתמול הפכו ראשי מדינות, שרים או בעלי תפקידים מרכזיים בארצותיהם. וכפי שאתה רואה, השאלה המרכזית עתה היא: איך מתמודדים עם הדגם הניאו-ליברלי שנקלע למשבר עמוק, אבל מעמדות של שלטון, עם כלים ממלכתיים? והתשובות אינן פשוטות".

המדינה, אבל איזו מדינה?

דיוני המפגש הבינלאומי נערכו ימים ספורים לאחר ניצחונה של "חזית מארטי לשחרור לאומי" בבחירות שנערכו באל סלבדור, ובחירת העיתונאי מאוריסיו פונס לנשיא. אחדים ממשתתפי המפגש באו הישר מסאן סלבדור, בירת אל סלבדור. "זה היה עצום, זה היה מעמד היסטורי. מדי שנה או כמה חודשים, עוד מדינה מצטרפת לגל האדום" - סיפר העיתונאי הוותיק מאורוגוואי **ניקו שוורץ,** שהגיע אף הוא מסאן סלבדור.

את דיוני המפגש פתח הכלכלן הארגנטיני המרקסיסטי הנודע **חורחה ביינסטיין** בהרצאה עיונית. בסקירתו הארוכה (כארבע שעות!), עמד ביינסטיין על שלוש תקופות מוגדרות היטב בהתפתחות המשבר הכלכלי העולמי ועל המגמות לעתיד. עוד התעכב ביינסטיין על הפולמוס שהתפתח באמריקה הלטינית עם העמקת המשבר, על הסכנות הגלומות בו, וגם על הסיכויים שהוא פותח עבור התנועות העממיות ומעמד העובדים.

ביינסטיין הוזמן לשאת הרצאה דומה לפני כמה שבועות במועצה הכלכלית-חברתית של ברזיל, בה משתתפים נציגי המעסיקים, הממשלה והאיגודים. בהקשר זה, סיפר על ויכוח שהתפתח בינו לבין נשיא ברזיל, אינסיו לואיש דה סילבה ("לולה"). בתום הרצאתו של ביינסטיין, סיכם "לולה" כך:

"אחד הלקחים המרכזיים מן המשבר הוא, שיש להחזיר למדינה את תפקידה המרכזי בכלכלה ובחברה. צריך לשכוח מכל הדוגמות הניאו-ליברליות, לפיהן הסתיים תפקידה של המדינה". על כך הגיב ביינסטיין ואמר: "חבר 'לולה' היקר, להחזיר את המדינה? אבל איזו מדינה? המדינה הקפיטליסטית הפריפריאלית, מדינת המאפיה, בה הנשיא וכמה מידידיו עושים בנכסיה ובחוקיה ככל העולה על רוחם? מדינה, בה לא ניתן להבחין בין הקופה הציבורית לבין הקופה של בעלי ההון? מדינה שהייתה לעמוד השדרה של הסדר החברתי הקיים? לא צריך להחזיר את המדינה, צריך לשנות אותה. המדינה ומנגנוניה שירתו היטב את הסדר הניאו-ליברלי. כדי להתמודד עם המשבר הקפיטליסטי ולקדם רפורמות חברתיות וכלכליות עמוקות, חיוני, קודם כל, לשנות את המדינה ואת המנגנונים הממלכתיים; ובראש ובראשונה לשנות את מערכת החוקים, שאיפשרה במשך עשרות שנים את שוד הקופה הציבורית, את העמקת העוני ואת הפגיעה ברווחה החברתית".

מדיניות בשירות ההמונים, או מדיניות משיחית

הרצון העז, המפעם בקרב תנועות ומפלגות, לקדם את המאבקים נגד האימפריאליזם והקפיטליזם ברחבי אמריקה הלטינית - הוא גורם מאחד. יחד עם זאת, במהלך המפגש לא נרשמה תמימות דעים בין כל משתתפיו, שכן כל מדינה הייתה "מיוצגת" בידי כמה מפלגות שמאל.

התמיכה במהפכה הקובנית היא גורפת, אפילו מעבר לגבולות השמאל ומפלגותיו הרבות. אך בדיוני המפגש ניתן היה להבחין בוויכוח בין חברי המשלחת הקובנית לגבי מצבה של המהפכה ולגבי האתגרים הניצבים בפני החברה הקובנית נוכח המשבר הקפיטליסטי. האם צריך לאמץ את ה"דגם הסיני", קרי שילוב מנגנוני השוק הקפיטליסטיים בכלכלה הסוציאליסטית? האם המדינה צריכה לעודד צריכה פרטית בכל מחיר ולשכפל את ערכי הכלכלה הקפיטליסטית המתמוטטת? - אלה שאלות שהעלו נואמים קובנים.

גם סביב ונצואלה התעוררו ויכוחים מרים. נציגי המפלגה הסוציאליסטית המאוחדת, שהקים הנשיא צ'אבס, הדגישו את הישגיו. דוברי מפלגות השמאל האחרות, המצדדים אף הם בצ'אבס, שבו ואמרו, כי "אין לבלבל בין מדיניות המונים לבין מדיניות משיחית". אחד הדוברים אמר: "בכל פעם שהחבר צ'אבס אומר: 'אני מגלם את רצון העם', או 'אני הערובה היחידה להמשך המהפכה הסוציאליסטית' – יש לנו דעה אחרת. רק העם, המצויד בכלים דמוקרטיים, מגלם את רצון העם. אנו תומכים בצ'אבס, אבל אין אנו משיחיים. אנו דוגלים בפלורליזם שמאלי".

ימי הדיונים במקסיקו היו גדושים לקחים ותובנות על אודות פעילות השמאל נוכח המשבר הקפיטליסטי. קיימות הסכמות רבות לגבי מה שצריך לעשות בעת משבר ואף לגבי מה שיש לשנות. יחד עם זאת, טרם גובשה חלופה סוציאליסטית ברורה וחדה לסדר הקפיטליסטי העולמי המתמוטט.

"מכון וייצמן פעל בניגוד לחוק נגד התארגנות עובדים"

בפסק דין תקדימי ופורץ-דרך שניתן בשבוע שעבר בבית הדין האזורי לעבודה בת"א, קבע הרכב בראשות סגנית הנשיאה, השופטת **לאה גליקסמן**, כי "כוח לעובדים- ארגון עובדים דמוקרטי" הוכיח את מעמדו כארגון עובדים. בית הדין פסק, כי מניעת העבודה מעובדי גן המדע, שהתארגנו בארגון כוח לעובדים, נעשתה שלא כדין, ולכן על המעסיק - מכון דוידסון, לפצות את העובדים בגין התקופה שבה מנע מהם לעבוד.

פסק הדין כולל קביעות תקדימיות חשובות בתחום יחסי העבודה. נקבע בו, שגם מעסיק לא מאורגן חייב להכיר בנציגות עובדים ולנהל מו"מ עם הנציגות. עוד נקבע, כי אין להעסיק עובדים חלופיים כלשהם למילוי מקומם של עובדים שובתים. השופטת מציינת, כי מכון דוידסון ניסה לפגוע בהתארגנות של עובדיו ונקט נגדם בפעולות פוגעניות שלא כדין. בין היתר, מכון דוידסון, ופרופ' חיים הררי העומד בראשו, פעלו במטרה לסכל את הייצוג המשפטי של העובדים על ידי הקליניקה של אוניברסיטת תל-אביב. נקבע, כי נוכח מעמדו ותפקידו, יש לראות בפניותיו של פרופ' הררי, יו"ר מכון דוידסון ונשיא מכון וייצמן לשעבר, פניות של מכון דוידסון ושל מכון וייצמן.

ארגון כוח לעובדים והעובדים יוצגו בדיון בידי עו"ד ארנה לין ועו"ד מיכל שטיין, שטיפלו בתיק בהתנדבות. לפני כן, ייצגו את העובדים עו"ד אלה אלון ועו"ד איתי סבירסקי מהקליניקה למשפט ורווחה באוניברסיטת תל-אביב.

נדב אהרוני, נציג העובדים במכון דוידסון, מסר בתגובה: "אנו מברכים על פסק הדין ושמחים שהצדק נעשה. הוכחנו שגם התארגנות מקומית של עובדים יכולה להצליח, ולעמוד איתנה מול מעסיקים פוגעניים. אנו חוזרים לעבודה בראש מורם וכעובדים מאורגנים, ומכון דוידסון ישלם על הפרות החוק ועל הניסיונות לפגוע בזכותנו להתארגן. אנו מציעים לכל עובד לעמוד על זכותו להתארגן".

הוקפאו הפיטורים בקופ"ח כללית

לאחר שעובדי קופ"ח כללית שבתו במשך יממה במחאה על הכוונה לפטר אלף מחבריהם, הודיעה הנהלת שירותי בריאות כללית על הקפאת הליך הפיטורים. מהנהלת הכללית נמסר, כי בתום פגישה בין יו"ר ההסתדרות עופר עיני, מנכ"ל הכללית אלי דפס ויו"ר ועד העובדים פרוספר בן חמו, הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב, בקשה מוסכמת בדבר הקפאת צעדים. ארגון העובדים הודיע מצדו על הקפאה של הצעדים הארגוניים והורה לעובדים לשוב מייד לעבודה. במסגרת השביתה, הושבתו 12 בתי חולים של שרותי בריאות כללית וכן המרפאות ברחבי הארץ.

"לא נאפשר לפטר ולו עובד אחד" - אמר פרוספר בן חמו. "שירותי בריאות כללית אינה מפעל תעשייתי הסוגר קווי ייצור. להיפך, ככל שקווי הייצור נסגרים, כך גדל הביקוש לשירותי בריאות, ולכן פיטורים הם צעד בלתי-אחראי".

ח"כ ברכה הותקף על ידי חיילי צה"ל בעצרת שנערכה בחברון

ח"כ מוחמד ברכה, יו"ר חד"ש, הותקף בשבת (28.3) על ידי חיילים בעת שהשתתף בעצרת לציון יום האדמה, בה השתתפו עשרות פעילים פלסטינים ופעילי שלום מחו"ל. ברכה סיפר, כי "בשלב מסוים הופיעה קבוצת חיילים וקצינים ושלפו צו, בדרישה לפנות את האזור בתוך חמש דקות, כי מדובר בשטח צבאי סגור". ח"כ ברכה אמר לחיילים, כי "רק לפלסטינים זכות לסגור ולפתוח את המקום". בתגובה, דחפו אותו החיילים בגסות וריססו אותו בגז מדמיע. שלושה בני אדם ששהו במקום - נפצעו.

ח"כ ברכה הפך יעד לתקיפות ולהתנכלות. לאחרונה נחקר ברכה בתואנה, "שתקף והעליב שוטר" במהלך הפגנה שנערכה בנצרת לפני כשנה וחצי, כאשר התוקפים היו דווקא השוטרים.

הישג לסטודנטים:

העלאת שכר הלימוד הוקפאה עד 15.5

הוועדה לתכנון ותקצוב (ות"ת) של המועצה להשכלה גבוהה, שנועדה בשבוע שעבר עם נציגי אגודות הסטודנטים, הסכימה להקים צוות משותף שידון בנושא שכר הלימוד עם הממשלה החדשה שתקום.

בהקשר זה הודיעה ות"ת, כי תחייב את המוסדות להשכלה גבוהה להקפיא את העלאת שכר הלימוד והוצאת השוברים לסטודנטים עד ל-15 במאי.

מק"י – סניף ת"א

ביום ד', 1 באפריל, בשעה 20.00

בבית הידידות, אחד העם 70, ת"א

השמאל באמריקה הלטינית והמשבר הקפיטליסטי

המרצה: ד"ר **אפרים דוידי**

ששב ממפגש במקסיקו של מפלגות שמאל ותנועות חברתיות באמריקה הלטינית

הופיע הספר

"קום התנערה!"

אוסף כתבים של **אליהו (אליושה) גוז'נסקי**, ממנהיגי המפלגה הקומוניסטית בארץ, ושל רשימות של חברים על פעילותו. הספר, בעריכתה של תמר גוז'נסקי, מחלץ מהשכחה פרקים חשובים במערכה המקצועית של מעמד הפועלים ופרק מכונן בפעילותם של הקומוניסטים בארץ.

מחיר מיוחד לקוראי "זו הדרך" — 70 שקל.

להזמנה: 03-5510857 tamaryoram@gmail.com

ת"ד 26205, ת"א 61261, טל' 03-6293944, פקס 03-6297263, info@maki.org.il
אתר מק"י : www.maki.org.il , אתר חד"ש : www.hadash.org.il